

Programmabegroting Purmerend 2023-2026

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de gemeenteraad,

Purmerend staat de komende jaren voor veel uitdagingen: de gemeente groeit. Door die groei is er behoefte aan veranderingen, toevoegingen van de stad, zodat bewoners met elkaar fijn samen kunnen leven in onze mooie stad en in de dorpen. De invoering van de Omgevingswet, de woonvraag, de klimaatopgave, veiligheid en maatschappelijke thema's als onderwijs, (jeugd)zorg, mobiliteitsveranderingen, kunst & cultuur, sport en agrarische vraagstukken zijn maar een greep uit de vraagstukken waardoor we als gemeente constant in ontwikkeling zijn. In het coalitie akkoord hebben we op deze thematiek onze ambities verwoord. In deze begroting doen wij u daarvoor concrete voorstellen zoals beloofd bij de Kadernota. Het is een groot pakket aan maatregelen gericht op de groei van stad en dorpen, maatregelen gericht op de kwaliteit van de openbare ruimte, de economie en de ruimtelijke ontwikkeling maar ook maatregelen gericht op het functioneren van de wijken en het verbeteren van de jeugdzorg. Het is een ambitieus pakket en daarom staat er ook een uitbreiding van de organisatie opgenomen, nodig om handen en voeten te geven aan die opgaven.

Mens en maatschappij

De maatschappij ontwikkelt zich razendsnel. We hebben en krijgen te maken met een veranderende opdracht als gemeente. Meer taken en verantwoordelijkheden zijn vanuit het Rijk overgeheveld naar de gemeenten. Dit leidt ertoe dat we meer zien en dichterbij onze inwoners kunnen staan. We zien ook steeds meer multi problematiek ontstaan. Van drukte bij de jeugdzorg, jongeren die lang thuis moeten wonen, spanningen in gezinnen, echtscheidingen, ouderen die langer zelfstandig thuis wonen, steeds meer mensen met financiële problemen, mensen die niet aan het werk komen etc. De huidige maatschappij vraagt veel van mensen; wendbaarheid, flexibiliteit en allerlei vaardigheden om mee te kunnen doen. Dit is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Daar ligt een opgave voor de gemeente: wij zetten ons extra in voor mensen die het zelf niet redden en een steuntje in de rug nodig hebben, we zetten ons in voor een veilige omgeving. Ook worden we als gemeente ingeschakeld voor wereldproblematiek zoals het bestrijden van de gevolgen van corona en het opvangen van statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne.

Maatschappelijke ontwikkelingen leiden ertoe dat er meer op de gemeente af komt vanuit de samenleving. Om hier goed invulling aan te kunnen geven, is een stevige ambitie neergelegd om te groeien als gemeente: in woningen, in werkgelegenheid en in voorzieningen. De behoefte naar meer en een gevarieerd woonaanbod zorgt ervoor dat we woningen moeten toevoegen in onze gemeente. Dat is ook nodig om het voorzieningenniveau op peil te houden zodat de stad en de dorpen vitaal blijven. Een groot deel van de ontwikkelingen vindt binnenstedelijk of in de centra van de dorpen plaats. Mede omdat de woonvraag dichtbij voorzieningen en openbaar vervoer groot is. Binnenstedelijk ontwikkelen heeft een direct effect op de leefbaarheid, op de voorzieningen en de mobiliteit.

We doen dit samen met onze partners in de wijken en onze inwoners. De groei van multi problematiek vraagt om een gedreven aanpak waarin wordt gekeken wat echt nodig is en die zoveel mogelijk binnen de wijken plaats vindt. Het kost tijd en aandacht om mensen echt goed te kunnen helpen. Voor Purmerend is juist dit onderdeel essentieel. Om recht te blijven doen aan de inwoners en bedrijven in de stad of de dorpen, de goede hulp te bieden en flexibel te blijven. Die investering moet echt van de gemeente komen.

De leefomgeving

Tegelijkertijd moeten we ook rekening houden met de klimaatopgave, duurzame energie en natuurinclusiviteit. De beperkte ruimte die er is en de veelheid aan opgaven vraagt om een andere en integrale manier van inrichten en van bouwen; efficiënter en intensiever. We moeten meer ruimte geven aan het groen, de fietsers en de voetgangers en het stimuleren 'nieuwe' manieren van mobiliteit. Het levert ook veel op: van groen worden veel mensen vrolijk, onze inwoners gaan meer bewegen en ontmoeten elkaar tijdens de wandeling. Veel (gebieds)ontwikkelingen met deze insteek zijn in gang gezet of zelfs al in uitvoering. En we investeren ook in plekken waar mensen kunnen sporten.

Het op peil brengen, houden en waar nodig aanpassen van de fysieke buitenruimte, het groen, de (duurzame) mobiliteit en de (maatschappelijke) voorzieningen is de volgende stap. Belangrijk voorstel van het college in deze begroting is om het niveau van de buitenruimte te veranderen van niveau C naar niveau B, dit betekent een kwaliteitsimpuls. Die kwaliteitsimpuls is belangrijk zodat met de groei de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van onze gemeente gelijk op gaat. De afgelopen periode hebben we vanuit het programma Purmerend2040 de opgaven nader geduid in o.a. het parkenplan, de visie op de leefbare stad en het mobiliteitsplan. De volgende stap is om deze klaar te maken voor uitvoering. Dit vraagt om investeringen. Investeren financieel, maar ook in capaciteit, in kennisniveau en in elkaar. Dit vraagt ook om betrokkenheid van onze inwoners. Het is onze zorg dat zij mee worden genomen in de veranderende opgaves.

Verbinding

In al deze ontwikkelingen is 'verbinding' een thema waarvan de noodzaak steeds meer gevoeld wordt. We doen dingen steeds meer samen. De groei van de stad brengt logischerwijs meer werk en anders werken met zich mee. Het is belangrijk steeds kritisch te blijven op de vraag waar de inwoner nu echt mee geholpen is. En dit loopt door de gehele organisatie heen. Binnenstedelijke ontwikkeling vraagt om iets extra's en integrale advisering. Er moet met meer belangen rekening worden gehouden dan wanneer er sprake is van de realisatie van een nieuwbouwwijk in een weiland. Het vraagt om nauwkeurige afstemming met de mensen, (maatschappelijke) partners en bedrijven. Weten wat er speelt en welke belangen er zijn, is daarbij cruciaal. We merken dat actieve participatie ons hierbij helpt. Dit willen we o.a. bereiken door de zichtbaarheid van wijk- en dorpsmanagers in de wijken en dorpen.

Bouwen aan een volwassen gemeente

Hoe gaan we daar als stad en dorpen mee om wanneer er nieuwe plannen zijn? Als gemeente betrekken we onze bewoners bij grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen, bij de omgevingsvisie en het omgevingsplan, maar ook bij de effecten daarvan voor de samenleving. Aan initiatiefnemers vragen we aandacht te hebben voor en te participeren met de omgeving van een initiatief, waarbij we ze ondersteunen en faciliteren. De vraag en opgaves die komen vanuit de stad hebben een ingewikkelder en hoger niveau gekregen en vragen om meer ambtelijke ondersteuning om de bewoners, ondernemers en partners betrokken te laten zijn op de toekomst van de stad.

Dit past volledig bij de koers die we enkele jaren geleden zijn ingeslagen en waar we goede ervaringen mee hebben. Onze ervaring is dat de menselijke maat en nabijheid cruciaal zijn om mensen perspectief te bieden en te helpen als inwoners door omstandigheden niet goed kunnen meedoen in onze maatschappij. Soms heb je iemand aan de andere kant van de tafel nodig die met

je in gesprek gaat over jouw problemen. Die de tijd voor je neemt en je helpt zoeken naar nieuwe oplossingen. Hulp is dan soms heel simpel. Mensen kracht geven door te luisteren, ze serieus te nemen, begrip te hebben en ze te zien in de omstandigheden waarin ze hun leven leiden. Deze manier van werken vraagt ons als gemeente om aan te blijven sluiten op de vraag van buiten en blijft daarmee constant in ontwikkeling. Niet alleen in onze loketten, maar ook in communicatie, wijkparticipatie, personeelsontwikkeling, vastgoedvraagstukken etc. Aan de voorkant vraagt dit alles om een investering, maar aan de achterkant levert het ontzettend veel op.

Werken voor Purmerend(ers)

Deze manier van werken maakt het bijzonder om voor de gemeente Purmerend te werken. Tenminste, dat horen we van collega's, (maatschappelijke) partners en bestuurders. Purmerend wordt een vooruitstrevende gemeente genoemd. Het is een rechtstreeks gevolg van onze gezamenlijke inspanningen om echt vanuit de behoefte van de stad, het landschap en de dorpen te vertrekken. Mede met de aanpassingen behorende bij de geest van de Omgevingswet kunnen we ook vanuit het fysieke domein, in nauwe samenwerking met het maatschappelijk domein, en ondersteund door bedrijfsvoering, het van buiten naar binnen werken – kijken wat nodig is- nog beter borgen en adviseren we initiatiefnemers integraal aan de hand van vooraf bepaalde beleidskaders.

De Investeringsagenda

Purmerend heeft in 2017 in het programma 2040 de ambitie gesteld om de komende tijd 10.000 woningen te bouwen. Volgens de bevolkingsprognose groeit Purmerend de komende 18 jaar (tot en met 2040) met ongeveer 12.000-13.000 inwoners, afhankelijk van de levensverwachting en toekomstige huishoudenssamenstelling. Deze inwoners hebben ook voorzieningen nodig. Ze willen bijvoorbeeld sporten, recreëren en de kinderen gaan naar school. Sommige van deze voorzieningen zoals het bouwen van een school of het verbeteren van het openbaar vervoer kennen een lange aanlooptijd voordat ze gerealiseerd zijn. Daarnaast groeien we niet overal in de stad even hard. In de Weidevenne zullen er bijvoorbeeld nauwelijks inwoners bijkomen terwijl we juist in Wheermolen, De Gors en Overwhere groeien.

De roep om meer wijkgerichte en grootstedelijke voorzieningen neemt daarom toe. Zeker nu Purmerend naar verwachting in 2028 de 100.000 inwonersgrens zal passeren. De afgelopen jaren zijn vanuit Purmerend 2040 veel ambities en opgaven bepaald en vastgesteld. Als vervolg daarop is een eerste lijst met investeringen opgesteld gericht op de groeiopgave. Deze lijst helpt ons inzicht te geven in de concrete opgaven die we de komende jaren verwachten, wanneer we deze moeten uitvoeren en welke kosten ermee gemoeid zijn. De investeringsagenda is ook een middel om vanuit een breder kader afwegingen en keuzes te kunnen maken.

De investeringsagenda is nog niet af, we hopen deze einde van het jaar af te ronden, maar in de programmabegroting 2023-2026 stelt het college een aantal concrete investeringen voor en de opname van een structurele post voor toekomstige investeringen. Dat is belangrijk: het bevestigt dat goed groeien niet alleen bouwen van woningen is.

Onzekerheid rijksinkomsten is gebleven, college heeft gekozen

En dan de vraag of we de hiervoor beschreven ambitie kunnen waarmaken, hebben we daarvoor de middelen? In de Kadernota hebben wij u meegenomen in de grote onzekerheid die er is ten

aanzien van de middelen die de gemeenten krijgen in 2026. De centrale vraag van alle gemeenten in het kader van de begroting 2023 is: "Hoe om te gaan met de enorme terugval in middelen in 2026 in relatie tot structureel en reëel begrotingsevenwicht?" Sinds de Kadernota is de duidelijkheid er niet gekomen. Er is ook geen advies van VNG of toezichthouders beschikbaar. Daarom moet er voor een scenario worden gekozen. Dat heeft het college gedaan vanuit de verantwoordelijkheid voor de grote opgave en vanuit het gevoel waar de gemeente recht op heeft. U ontvangt daarom een voorstel waarvan de structurele dekking is gebaseerd op het doortrekken van de stand van de algemene uitkering 2025 naar 2026. Dat is een gerechtvaardigde keuze, maar heeft een risico omdat dit bedrag in het jaar 2026 lager kan worden door besluitvorming van de regering. Extra onduidelijkheid is er omdat voor dat jaar ook een wijziging van de financieringssysteem (lees: vergroten belastinggebied) is gepland, die een gelijktijdige verlaging van de rijksuitkering betekent. Vanuit de gevoelde noodzaak om aan de slag te gaan met de vraagstukken van onze gemeente, kiest het college er voor de dekking van 2026 gelijk aan die van 2025 te stellen. Mocht dit later anders worden, dan ontvangt u van ons voorstellen tot bijstelling.

Financieel meerjarenbeeld

In de onderstaande tabel treft u het totaal financieel beeld van deze begroting aan:'

	2023	2024	2025	2026
A. Stand Kadernota 2023	+3.231	-955	+397	+79
B. Reeds genomen besluiten raad en college	-1.544	-285	-416	-307
C. Autonome ontwikkelingen	13.228	19.284	22.771	8.685
D. Uitgangspunten en indexering	-1.746	-4.415	-6.694	-8.418
Stand primitieve begroting	+13.169	+13.629	+16.058	+40
E. Aannee gemeentefonds 2026 = 2025	-	-	-	+13.540
F. Keuzes coalitie akkoord: noodzakelijk	-7.533	-8.379	-8.745	-9.254
G. Keuzes coalitie akkoord: essentieel	-2.393	-1.404	-1.317	-1.289
H. Keuzes investeringsagenda	-63	-430	-1.822	-2.784
I. Beschikbare vrije ruimte	+3.180	+3.416	+4.174	+253

Sinds de Kadernota zijn er enkele mutaties in het u bekende financieel beeld doorgevoerd. Dit betreft met name aanpassingen vanwege begrotingen van gemeenschappelijke regelingen waarover u zienswijzen hebt ingediend (B) en autonome ontwikkelingen zoals de raming van de meicirculaire, de aanpassing van het BUIG budget, de stijging van de rente en enkele onvermijdelijke knelpunten zoals tijdelijke huisvesting van scholen en drukte aan de balies bij Burgerzaken (C). Ook is er rekening gehouden met verwachte prijsstijgingen (D). In de toelichting op de vrije ruimte in de begroting worden deze voor u toegelicht. Vanwege de onvermijdelijkheid zijn deze in de cijfers van de begroting op de programma's verwerkt. Deze primitieve begroting sluit vervolgens met een zeer groot plussaldo in de jaren 2023-2025 en saldo van € 40.000 in 2026. Het welbekende 'ravijn 2026' is daarmee duidelijk zichtbaar.

Vanwege de aanname dat de middelen 2025 in 2026 doorlopen (E) legt het college u een aantal keuzes vanuit de ambities van het coalitie akkoord (F en G) voor en voorstellen vanuit de

Investeringsagenda (H). Deze voorstellen worden toegelicht in hoofdstuk 1 van deze begroting. De investeringsagenda geeft inzicht in welke investeringen er de komende jaren in de gemeente nodig zijn om de groei in goede banen te leiden. De investeringsagenda is zoals gezegd 'under construction' en zal na afronding aan u worden aangeboden. De concrete investeringen voor 2023 leggen wij aan u voor ter besluitvorming.

Besluitvorming begroting: een drietrapsraket

Het raadsbesluit behorende bij de voorliggende programmabegroting 2023-2026 is als drietrapsraket ingesteld. Hierbij wordt eerst (1e trap) de primitieve begroting vastgesteld (A tm D): dit is de begroting op bestaand beleid en in lijn met de Kadernota 2023. Vervolgens (2e trap) wordt u gevraagd een besluit te nemen over het ramen van een opbrengst van € 13,54 miljoen algemene uitkering in 2026 (E). Pas nadat u hierover besloten heeft ontstaat er ruimte om te besluiten (3e trap) over de keuzevoorstellen (voortvloeiend uit het coalitieakkoord en de investeringsagenda; E tm H). Pas nadat uw besluitvorming heeft plaatsgevonden kunnen de keuzes in de begroting verwerkt worden door middel van de 1e begrotingswijziging 2023.

Tot slot

De dynamiek van onze omgeving is groot en de onzekerheid voor grote groepen eveneens. De gemeente staat voor de opgave om koers te houden op de belangrijke opgaven: een eigen plek voor inwoners, banden herstellen die vanwege corona zijn beschadigd, steun voor de jeugd en vooral dichtbij de mensen staan. Voortvarend daarmee aan de slag is de insteek van deze begroting en de voorstellen die we daarin doen.

Hoogachtend,

De secretaris

H.J.C. Welage

De burgemeester

Mr. D. Bijl

Keuzes 2023

